

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Justiția socială.

Arad, 10 Martie.

Mai ales în draga noastră țară e în floare un proces social urgisit care, în loc să fie oprit în desvoltarea sa și scos cât mai în grabă de pe teren, se afundă tot mai adânc și mai orbește în viața neamurilor ce viețuiesc împreună. Asistăm la această rușine a vremii cu inimile îndurerate. Nu se învederează prin nici un alt fenomen o atât de netedă și clară desmintire a rezultatelor de pe urma atâtor silinți de a asigura și lăsa să se fructifice în voie viața cetățenească adevărată, ca prin acest proces. E vorba de neconținută „transformare” și „fuziune” între masele populare, „transformare” cauzată de nesiguranța și lipsa de orientare a maselor în ce privește țintele finale ale evoluției în acest stat cu temeuri atât de labile.

Pare că idealul Ungariei ar fi ca să se creeze alți cetățeni, cu altă construcție sufletească ce să se poată acomoda organismului unui stat și nu organismul să fie rezultanta înclinărilor naturale sociale politice, imanente sufletului cetățenilor.

În procesul fărădelege suntem târați și noi Românii mărginași cu masele compacte de slavi și unguri; amestecul ăsta în loc să fie corijat, e încurajat de cârmuitorii politici de azi în speranța că așa, prin *maghiarizare*, se va realiza ideea statului național maghiar. Iată aci câțiva din paragraful credeului de maghiarizare formulați de contele Tisza în discursul proaspăt din cameră în temeiul căruia s'a votat proiectul reformei electorale:

„Nu e națiune pe glob la care parlamentarismul să fie o chestiune de viață atât de importantă ca la națiunea maghiară. Nu e națiune la care cei mai buni fii să nu fie investiți cu putere politică. Reforma electorală democratică, pe unde a fost introdusă ca de pildă în Franța, Germania, Austria, a desechilibrat forțele statului făcând să nu mai existe parlamentarism, a risipit consistența morală și energiile inteligente ale reprezentanților națiunii. E pericol național a susține un regim parlamentar prin dreptul de vot universal. Concesii se pot face până la acele limite d. p. la noi numai întrucât pătura intelectuală maghiară își poate menține rolul conducător, poate susține supremația națională. Nația maghiară trebuie să-și creeze un astfel de stat, care să fie expresia individualității sale naționale, să susțină acest stat cu riscul a mii de pericole, să ridice acest stat la rangul stateelor europene.”

Și Tisza crede că se va crea un astfel de stat într'un viitor apropiat când nu va mai fi trebuință de manevrări de arme pentru a înăbuși voințele răsvrățiților nemaghiari. Nouii cetățeni — crede contele — se vor însufleți pentru armonia superioară de interese, în serviciul cărora își vor pune frățește brațele și mintea. — Ei, și dacă acea consistență a statului va fi realizată, atunci nu va mai paște teama pe „națiunea” statului că în camera țării vor putea să vină 100 deputați români, înaintea cărora reprezentanții „națiunii” vor trebui să sucumbe.

Prin urmare: Parlamentul ungar are să aplice măsurile de rigoare cari pot cât mai mult înmulți cetățenii „națiunii!” Botezul feu-

dalismului își încearcă din nou puterea asupra cetățenilor patriei cari dau un material brut, bun de prelucrat în oricari forme de cari se simte lipsa pentru menținerea și fortificarea „națiunii”...

Resenzul trezit de acest discurs nu numai aici ci și peste Leitha, își potențiază efectele. Și nu e un glas izolat acela, al unui ziar vienez, care constată că abia se poate explica posibilitatea ca monarhia noastră să fie în stare să se mențină împotriva atâtor tendinți centrifugale ale popoarelor sale, — ba, ce e mai mult, să-și afirme cu tărie cuvenită dorințele în tranșarea chestiunilor balcanice cerând votarea a mari credite militare și conțând pe vitejia armatei compuse din cele mai diferite elemente.

Monarhia pentru ca să-și mențină titlul de mare putere e silită să-și întărească poziția prin unicul mijloc: *întărirea armatei*, și deja încep reprezentanții ei să se adreseze *opinie publice* ca să ajute construirea unei flote aeriene prin daruri. Diplomația monarhiei e sprijinită de toate popoarele ei pe cari le unește aproape numai persoana monarhului. — loialitatea națiunii române e proverbială față de împăratul. Sfătuitorii bătrânului monarh, capii politicii centralizatoare, ar putea să silească guvernul ungar ca să încete cu atacurile violente cu cari bruschează pe cetățeni. N'ar trebui să se ferească de tendințele democratice ale vremii cari și așa pătrund în masele populare, ce își fac *justiția lor socială*. Cu tact și cu prevedere s'ar putea introduce reformele binecuvântate cari ar mulcomi sufletele cetățenilor. — în chipul acesta se vor înmulți într'adevăr cetățenii, ar primi

Din trecutul „Chioarului“*)

Onorată Redacție,

Am aflat de bine ca să public în „Românul” rezultatele unei munci îndelungate, aceste modeste rezultate, contemplate în viața mea de 50 ani încoace, de când cunosc mai bine lumea cu mulțimea ei de frământări, despre trecutul nobilului „District al cetății de piatră” ori „Chioarul” cum îi zice până azi neamul românesc.

O fac aceasta cu credința și buna speranță că doar se va afla bărbatul competent, care — după merit și cu abilitate să facă monografia acestui ținut, cu plaiurile lui românești, vestit și plin de scumpe perle naționale, dintre cari multe s'au dat uitării, sau pierdut fiind duse în vecinicul mormânt de frunțașii chioreni, spre regretul și în dauna neamului nostru românesc.

Câte le știu și îmi vin în minte, nu voiesc a le duce și eu cu mine în groapă, de care simt că eu pași repezi mă apropiu, ci le dau aici în vileag pentru posteritate.

Bătrânețea și starea mea la care am ajuns să-mi fie scuză, dacă nu pot satisface întocmai

după dorul inimei mele făcând o excursiune cronologico-științifică ci abia o spicuie fragmentară, deoarece mă recunosc de „unul dintre cei mai mici apostoli”.

Dacă notițele mele ar reclama amplificare — eventual îndreptări de greșeli — aceasta s'ar putea face, cu bunăvoința frunțașilor de pe timpuri încă în viață — anume DD. Alexandru Pop jude de tablă pens. în Baia-mare, Nicolau Nilvan dir. băncii „Chiorana” în Șomcuta-mare, Ioan Péteri proprietar în Hideaga, fost secretarul căpitanului suprem Sighismund Pop, Ioan Anca, not. pens. în Cap. Monostor, Teofil Dragomir, proprietar în Lupoia (Sălaj) fiul octogenarului Ioan Dragomir fost protopop gr.-cat. răposat a. t. în Năprade, care în mod activ a luat parte la toate afacerile chiorenilor și cred că în corespondența și biblioteca sa a păstrat multe scrisori și chiar documente referitoare la istoricul mișcărilor și luptelor culturale naționale ale districtului Cetății de piatră.

Poate să mai fie și alții competenți și știutori de unele și altele din trecut, cărora le zic: „Cine are urechi de auzit — să audă”.

*

Sub absolutism, până la anul 1860, sediul Chioarului a fost în comuna Brechez aproape de Șomcuta și cel mai înalt dirigător a fost Hurbich, căruia poporul îi zicea „fișpan” în ade-văr însă era un jude comunal (Bezirksmeister).

Limba oficială era cea germană, dar oficialii toți șiau și românește, cum era unul cu numele Dörr, sas din Ardeal, și Macarie Pop român dela Năsăud.

Legea era scurtă și în cele mai multe cazuri se isprăvea cu măsurarea celor 25-de paragrafi ai *alunului* înșirați de executor pe spatele celui vinovat.

Când a încetat absolutismul și nemții au părăsit ținuturile noastre, chioreni băștinași au fluerat după ei, entuziasmați pentru era constituțională. Astfel restituit Chioarul, cel de întâi căpitan suprem a fost Sighismund Pop de Șomcuta-mare, sub care s'a început și edificarea casei pretoriale districtuale, la care poporul chiorean a prestat materialul de piatră însă celelalte cheltuieli financiare de unde s'au acoperit — n'am putut afla fiindcă toate actele și obiectele de ceva valoare ale chioarului au fost duse în arhiva dela Careii-mari împreună — cum se zice — cu suma de mai multe mii floreni, meniți ca fond pentru înființarea unui gimnaziu românesc în Șomcuta-mare. Aproape la 100.000 fl. se zice că ar fi costat edificarea acestei case, care și azi există, însă într'un nemai-pomenit hal ruinându-se din zi în zi. Locul pe care e zidită e intabulat pe comuna Șomcuta, iar edificiul e al comitatelor Sătmar și Solnoc-Dobâca și e în ajun a se vinde pe licitație.

Aici e locul să spun că distr. Cetății de piatră a fost format din 102 comune, dintre cari

*) Reproducerea ori tipărirea în broșură, numai cu stirea și învotrea mea e concesă. Altcum s'ar urmări după lege. Autorul.

curajul civic ce și l'ar pune în serviciul monarhiei. Înăbușindu-se însă orice răsufare în sânul cetățenilor râvnitori după un steag drept, după orizonturi luminoase spre cari să-și îndrepte cărările, după o mulțămire politică ce caută ei ca oameni cu drept de a lua parte la afacerile obștești, — e evident că justiția socială va face odată dreptate cu riziul jertfelor celor mai mari.

Reacționarismul despotice al lui Tisza cu care vrea să vindece rănila țării poate să întindă vetre de răni și mai grozave; selecționarea elementelor în a „reprezenta” țara naște cea mai mare nedreptate, jignește și îndârjește pe cetățenii conști de chemarea ce o au față de viața constituțională. Neamul românesc e dotat dela natură cu simț politic și însemnătatea lui în concertul națiunilor monarhice a fost deseori evidențiată, de câte ori brațele lui au fost chemate să alunge crize monarhice... Va înțelege însă să-și prețuiască sângele. Ceice stau în fruntea satelor românești vor ști să facă *justiția socială*, vor ști să trezească pe supuși, la conștiința valorii lor de cetățeni ai țării, cari la rândul lor să prețuiască ființa lor națională și să nu se amestece cu hotarnicia străini.

Ministru plenipotențiar al Austro-Ungariei la Washington — român. Din Viena primim știrea, că Maj. Sa monarhul a numit ca ministru plenipotențiar al Austro-Ungariei la Washington, în locul baronului Hengelmüller pe d. Constantin Teodor Dumba, de naționalitate aromân. D. Dumba are vârsta de 57 ani și de 33 de ani este în serviciul diplomatic. În 1895 a fost numit ambasador la Belgrad, în 1908 a reprezentat monarhia austro-ungară la conferința internațională a marinelor de război, dela Londra iar în 1909 a fost numit ambasador la Stockholm.

Casa magnaților și dreptul electoral. Măne, Marți, comisiunea judiciară și de drept public a camerei va ține o ședință după amiază, în care se va desbata proiectul de lege referitor la alegerea deputaților în parlament. După cum se vedește, contra proiectului referitor la dreptul electoral și contra primului ministru vor lua cuvântul contele Ioan Hadik, contele Aurel Desseffy și alți câțiva membri ai opoziției din casa magnaților. Nu e eschis, ba chiar probabil că în mai multe locuri să se facă îndreptări în proiect

Colțul cu locuitori Unguri, Berchezul, Lăpușelul și Hosufalul amestecați — Români și Unguri; celelalte sate toate întregi locuite de Români. Chiar în Șomcuta capitala districtului se aflau 4, zi: patru familii de izraeliți (Izsák, Boncea, David și Ursu), maghiari, afară de contele Eduard Teleki, abia încă 3—4 familii. Apoi să nu se crucească omul văzând cum e azi? O tempora, o mores...!

Mi-aduc aminte că pe atunci comunele chiorne contribuiau anual cu anumite sume de bani, pe calea percepției regesti pentru școala principală gr.-cat. din Lăpușul-unguresc, până ce mai târziu guvernul a interzis acest ajutor cultural.

Intrigile, nu numai a străinilor ci și a unor dintre români au iscodit partide, înscenând acuze grave asupra lui Zsiga bácsi căp. suprem, cari acuze au avut urmare că guvernul a emis pe un Hraboszy (ori Gráhoszky) care în anul 1862 ori 1863, în timp de 2—3 săptămâni, a cercetat toate agendele și actele, cu cea mai severă stricteță, — urmarea a fost ca Sighismund Pop a trebuit să abdică și în locul lui a fost denumit Ioan Șorban dela Oradea-mare.

Acel harnic și cult bărbat a fost chiar bine-venit pentru chiorul, unde cu drept cuvânt afacerile erau cam neglijate. Cu o activitate prodigioasă a adus în ordine toate agendele oficiale și restantele de muncă, cum și personalul oficiilor administrative.

și chiar să limiteze prea marele cadru de drept de vot (!)

Contra lui Tisza. Discursul lui Tisza a stârnit foarte multe atacuri vehemente contra ieșirilor lui „necvalificabile”. Dintre apostrofarile ce i s'au adresat, cea mai vehementă e a ziarului „Morgenpost”: Trebuie să ne mirăm nespuse de mult că reprezentantul cel mai tipic al unui parlament întemeiat pe cele mai neobrăzate corupțiuni și mituiri și îmbătrinit în minciuni sfruntate, cutează atât de fără scrupule să se rostească asupra raporturilor altor parlamente. Crede oare Tisza că oare noi nemții suntem atât de naivi ca să nu cunoaștem faptele revoltătoare din Ungaria și parlamentarismul ungar al cărui membrii nu văd mai mult decât o leafă grasă? E consecvent oare Tisza când acum vre-o câțiva ani se sfărâma foc și pară ca să ducă starea parlamentului în cel mai mare glod, iar lucrările sale să nu albească nici o noimă? Și tocmai un astfel de om s'a găsit care să constate nivelul spiritual și moral al camerei imperiale în cel mai dejositor grad! Vai de consecvența și greutatea faptelor un astfel de om!

Satisfacție pentru fostul ministru de război, cavaler de Auffenberg. La interpelația deputatului Neumann făcută în parlamentul austriac în chestia proviziunilor dela comanda militare, în care ar fi fost implicat și fostul ministru de război, cav. de Auffenberg, se dă un răspuns în numărul de ieri al oficiosului „Wiener Zeitung”. Răspunsul acesta, care este un comunicat al ministerului de război, constată că în baza datelor aflate, toate combinațiunile și incorectitățile atribuite fostului conducător și funcționarilor ministerului de război sunt nedrepte și ofenzatoare, de aceea trebuie respinse în modul cel mai energetic. Deja în sine chemarea la conducerea unui astfel de post înalt militar, cum e ministerul de război exclude ori ce bănuială în ce privește onestitatea persoanei. De altcun cav. de Auffenberg a dat dovadă prin trecutul său, că e departe de el ori ce incorectitate. I s'a mai adus de altcun, fostului ministru la cunoștință, că se află în circulație un cambiu falsificat, cu semnatura lui de ministru, și că a și făcut pașii necesari, dar într'aceea aranjându-se cambiul, s'a renunțat la pedepsirea vinovatului. Din toate se poate numai constata că bănuiele aduse față de fostul ministru de război sunt nedrepte și nu pot fi susținute.

Declarațiile ministrului croat lossipovici. Ministrul pentru Croația lossipovici a publicat în ziarul „Világ” câteva declarații referitoare la chestia croată. Ministrul croat constată, că la rezolvirea problemei croate se va putea ur-

ma numai după ce stările externe și interne vor fi liniștite, dar despre sistarea comisariatului nici vorbă nu poate fi. În primul rând se va căuta rezolvirea chestiei pragmatice pentru căile ferate din Croația. Limba croată, ca limbă de serviciu la căile ferate, nu se va putea introduce deoarece piedeca aci e voința monarhului, care din punct de vedere militar nu se poate învoi la aceasta. În expunerile lui mai departe ministrul croat, își exprimă dorința ca bărbații politici să-și însușiască cât mai bine limba maghiară. Părerea lui e că dificultățile chestiei croate sunt mai mult de ordin personal decât de natură obiectivă.

Atitudinea partidului social-democrat. Membrii de încredere ai partidului social-democrat au ținut o ședință în Budapesta, în care au luat hotărârea unanimă, că aprobă deciziunea conducerii partidului referitoare la amânarea grevei generale și vor provoca pe toți membrii partidului să se pregătească pentru lupta viitoare. În chestia amânării grevei generale social-democrații au ținut ieri Duminică, adunări, mai în toate orașele Ungariei. Despre tactica ce o va lua în viitor partidul social-democrat „Népszava” scrie, că conducerea partidului va deschide în curând lupta pentru revizuirea legii electorale Lukács-Tisza.

Activitatea cooperativelor săcuesti.

Războiul vama de aproape 10 ani, ce a durat între Austro-Ungaria și România, nu a rămas fără urmări nici pentru viața economică a Ungariei; în special Ardealul a suferit mult și urmările războiului vama nu se mai pot delătura. La calmitățile industriei s'au mai adăugat și pagubele urmate din închiderea graniței pentru tot soiul de animale domestice, sub pretext de boale contagioase, în realitate însă în urma agitațiilor cercurilor agrare ale marelui proprietăți, care nu suferă concurență externă. Măsura, aceasta am simțit-o noi Românii mai mult și îndeosebi populațiunea noastră marginașă, care pe vremuri purta un negoț foarte viu de animale și produse animalice. Satele românești din margine au pierdut în multe locuri aproape jumătate din populațiunea lor, care, pentru că să nu sărăcească total, a trebuit să emigreze și să-și caute de afaceri dincolo de munți.

În Brașov, unde încă în jumătatea a doua

Indată la începutul funcțiunii sale, un punct gordian și foarte însemnat în programul său de muncă i-a fost înaintarea învățământului în școlile populare de pe sate, care în adevăr era în cea mai crasă păcăgînire.

Ca să se convingă personal despre cele ce erau de făcut, au luat parte la examenele din toate satele Chioarului, curățind răul și îmbărbătând pe cei harnici. A statorit în tot municipiul așa zisele „Fasiuni școlare” hotărînd lefurile dascălești în fiecare sat la minimum de 105 fl. și 2—3 stânișeni de lemne, — iar în Șomcuta, Mireșul-mare, Remetea și Coașul la 2—300 fl. A ordinar: cărți, bănci, mape ș. a. recuzite școlare. A cerut dela consistorul din Gherla, unde era episcop Ioan Alexi — învățători pricepuți în cele pedagogice și examinați de dir. Panga din Năsăud. Așa învățământul a luat un avânt proverbial față de stările culturale de mai înainte.

Ca lucru notornic semnificativ să-mi fie permis a ilustra cu un sigur caz concret asertiunile mele.

Chiar în capitala Chioarului, Șomcuta-mare, reședința lui Șorban, prelegerile cu tinerimea școlară erau întreprinse prin case private. Dânsul a dat în scris primarului Ioan Mic un ordin în care îi impune să se edifice localitate corespunzătoare pentru școală, dar așa că „pe toamnă să fie gata.” Reprezentanta comunală,

în proxima adunare, din motive financiare insuficiente, a ales o comisiune, care în frunte cu prot. Atanasie Cototiu, fiscal districtual Dr. Ion Colceriu și primarul comunal s'au prezentat comitetului suprem, rugându-l să se amâne edificarea până pe alt an. Șorban ca om cult, învățat și cu manieri sociale elegante, după ce a ascultat cu o atențiune încordată vorbirile ce i s'au adresat, a răspuns amical dar apăsat: „Am auzit cererea și motivele dvoastră. Știu și sunt prea convins că năcașuri sunt destule. Însă cu toate acestea învățământul nu poate și nu trebuie să pătumească, dacă dorim înaintarea poporului. Eu am dat ordin dlui primar să pe toamnă școala să fie gata și provăzută cu cele de lipsă. Dela asta nimic nu mă poate abate. La din contră, ori eu nu voi fi căpitan suprem, ori dta, dle Mic, primar.” A dat apoi mâna cu toți din comisiune, poftindu-i să ocupe loc conversând cu ei prietinesc cum îi era datina.

El a regulat și pădurile comunale punându-le sub pază, a făcut drumuri bune pentru comunicație, a îndemnat la muncă cinstită la cruțare și harnicie pe toți unde și când i se da ocaziune.

După asemenea fapte, n'ai putea crede că ironia soartei blăsămate încuibată în inimile unor răuvoitori să-i facă să pângărească pe un așa om, devotat binelui obștesc în general, și în special al neamului său românesc. Și, totuși,

În secolul trecut existau firme puternice de comercianți români, clasa negustorilor a scăpat total, și numai urmele înfloririi vechi se mai pot vedea. Cei mai mulți, sau au falimentat, sau au emigrat în România, stabilindu-se în orașele cu cari aveau mai înainte legături.

Industria săsească asemenea a avut pierderi mari, însă fiind pusă pe baze mai solide, a schimbat simplamente terenul de activitate, trecând dincolo, și întemeind centre puternice mai cu seamă în valea Prahovei. Sașiilor are România în mare parte să mulțamească pentru industrializarea acestui district, în care pas de pas se ridică fabrici de fierărie, lemnărie, postavărie, sticlărie etc., și au făcut din cuiburile Buzeni, Azuga, Comarnic, Câmpina etc., tot atâtea orașele industriale înfloritoare.

Săcii la rândul lor erau în mare parte meseriași și zidari și făceau export însemnat cu produsele industriei de casă și cu lemnărie. Ca servitori și mai cu seamă servitoare, și azi provăd în mare parte casele boeresti. Cocișii mai buni, chiar și la curtea regală, sunt recrutați dintre ei.

Înmulțindu-se în urma războiului vamal fabricile din România, și-au pierdut și ei mijloacele de existență căci industria casnică nu putea concura cu fabricile.

Stările acestea nici după încheierea noii convenții nu s'au schimbat, căci România și mai departe a persistat pe lângă vămile prohibitive, iar în Austro-Ungaria agrarii asemenea sunt intransigenți în apărarea intereselor lor. Abia după multe pertractări, înainte cu trei ani, au conces o așa anumită „contingentare” a produselor animale, în care s'a fixat maximumul cârnii ce se poate importa din statele balcanice; de altfel o cantitate disparentă față de consumul enorm.

Situația deplorabilă economică a Ardealului nu s'a putut îmbunătăți nici cu crearea de linii noi de comunicare. Linile ferate pe Palanca și Turnu-Roșu au rămas linii de importanță locală. Linia circulară săcuiească deci nu are legătură internațională și nu justifică marile așteptări ce s'au legat de ea. Îndreptarea emigrației săcuiești spre marele șes ungar asemenea nu a succed, căci muncitorul săcuiesc e scump și nu poate concura cu Rutenii și Slovacii.

Din capul locului pe guvernele noastre nu le-a durut capul de relele românești, ci au îmbrățoșat cu căldură numai afacerile săcuiești. Publicistica maghiară a început să facă propagandă pentru așa numita „acțiune săcuiească” (székely akció), și guvernul în sfârșit pentru împedecarea sărăciei totale a Săcuilor, s'a simțit dator în anul 1902 a lua măsuri energice. A

unci era Darányi Ignác ministru de agricultură și la insistența sa s'a înființat în acest minister o secție, ce are menirea să se ocupe exclusiv cu sanarea economică a Săcuilor. De om de încredere al ministerului a fost denumit Sándor János, comitele comitatului Murás-Turda. El a organizat apoi „expozitura săcuiească” ce a îmbrățoșat deocamdată comitatele Murás-Turda, Udvarhely, Treiscaune și Ciuc. Nu mult după aceasta s'a înființat după model românesc, prima bancă așa numită alturistă (közhasznú takarékpénztár) în a. 1907, care să aibă în prima linie menirea de a înființa un fond cultural și de a ajuta cu bani cultura maghiară, dând dividende minimale acționarilor. Băncile aceste, de cari Maghiarii au de altfel numai trei, în Cluj, T.-Murásului și Dej, mână în mână cu expoziția săcuiească au făcut mult bine poporului săcuiesc și roadele activității comune sunt frumoase.

Banca „Közhasznú takp. rt.” are un capital de K 300.000 și în a. 1911 a realizat un câștig de 38.275.12; din suma aceasta s'au folosit K 6.816.84 pt. scopuri culturale: fondul creat spre acest scop, afară de acestea e de K 6.153.09.

„Marosvásárhelyi közhasznú takp.” s'a înființat în a. 1909 sub egida primarului activ Bernády cu un capital de K 100.000.— Venitul a fost în a. 1911 de K 14.961.20 din cari pentru scopuri culturale s'au folosit K 4000. Cea din Dej are capital de K 200.000; fiind fondare nouă nu sunt date despre rezultatul activității sale. În a. 1911 „Albana” a dat K 26.000 pentru scopuri culturale, care sumă din partea băncilor maghiare altruiste în curând va fi ajunsă.

Firește că inițiativa aceasta privată a putut aduce numai rezultate disparente față de sforțările statului.

Ceace noi Români de altfel demult am simțit și desbătut, și adevărat, că lipsa poporului nostru nu constă atât în procurarea de credit ieftin — care în urma băncilor multe, e azi ușor de efectuat — ci în ajutorarea valorizării produselor sale, a fost rezolvit în mod foarte norocos de reuniunile de valorizare (cooperative) înființate de expoziția săcuiească.

Cu muncă stăruitoare și tacită, cu concursul preștilor și învățătorilor, organizația satelor săcuiești a progresat din ce în ce, și din cinci cooperative ce aveau în a. 1902, numărul acestora s'a urcat la 960 cuprinzând reuniuni de plugari, consumuri, lăptării și reuniuni de asigurări de vite.

Decarece din partea „Asociațiunii” noastre în timpul din urmă asemenea a fost sulevată chestia cooperativelor și pentru pregătirea terenului a și angajat un conferențiar cooperativ.

poate nu va fi fără de folos să arătăm în câteva cuvinte modul de lucrare al expoziției săcuiești.

Ea și-a pus de prima țintă organizația societății sătești și prin aceasta instruirea și conducerea singuraticelor persoane; apoi în a doua linie ajutorarea realizării nizuințelor folositoare ieșite la iveală în decursul instrucțiunii.

Va să zică prima țintă nu e ajutorarea materială, ci ridicarea nivelului moral și cultural al societății sătești rămase înapoi.

Centrul activității este în fiecare sat „casa populară” (népház) unde sunt concentrate toate ramurile de activitate ale societăților și cooperativelor. Programul de muncă se împarte în sezonul de iarnă și în sezonul de vară. Iarna se ia mai mult partea teoretică a materialului; vara la câmp și între brazde se ia partea practică ce se întregeste cu excursiuni economice și călătorii de studiu. Cursuri economice și biblioteci populare sunt factori permanenți ai învățământului. Scopul final este creșterea unor gazde cu vederi mai largi, cari să efectuiască dezvoltarea economică din propriile puteri intelectuale și morale.

Din educațiunea poporului face parte integrantă și instrucțiunea femeilor cu privire la datorințele lor de mamă și de soții, la igiena copiilor etc., la care iau parte numai femei. Dar se țin prelegeri și din materia gospodăriei casnice și despre lupta contra alcoolismului, tot atâtea probleme de mare importanță socială.

Săcuimea s'a dezvoltat în urma acestei acțiuni așa de frumos, încât bărbații și conducătorii nu se mulțumesc numai cu dezvoltarea forțelor agricole, ci vreau să treacă la dezvoltarea industrială. Activitatea expoziției săcuiești se vede din următoarele rezultate:

Dela activitatea sa s'au înființat 555 reuniuni de plugari, 191 consumuri, 50 cooperative de lăptării și 164 reuniuni de asigurări pentru animale. Înainte de acestea nu exista așa zicând nimic. Consumurile în anul 1911 au avut 45.033 membri și o învățare de aproape 5 milioane cor. Tot în anul acela cooperativele de lăptării au realizat un venit de jumătate milion cor. Asigurările de vite au atins cifra de cor. 4.605.390.

Atențiunea deosebită a exmisiunii e îndreptată spre stabilirea ramului celui mai potrivit de economie între împrejurările date. Într'un loc va fi mai favorabilă prăsierea de vite, într'alt loc cultivarea cerealelor, grădinaritul sau cultivarea vitei de vie.

Reuniunile de plugari se mai îngrijesc și de procurarea și folosirea în comun a mașinilor agricole. Deosebita îngrijire a administrației comunelor este regularea riuurilor și prevederea comunei cu apă îndestulătoare acolo unde e lipsă. Aceasta firește, fiind cheltuielile foarte mari, s'a putut efectui numai cu ajutorul statului care a dat spre acest scop sute de mii, dar

s'a întâmplat chiar așa cum a zis Petru Maior în exilul din Muncaciui:

„Vai mâncatu-s de străini
„Ca iarba de boi bătrâni
„Dar sunt mâncat și de-ai mei
„Ca iarba de melușei...”

Intrigile de partide între băștinașii chioreni cinstite, închinare și omaj excepțiilor au început a leși în contra lui Șorban, întocmai precum vermele roade la rădăcina celei mai plâpânde și viguroase plante. De altă parte, străinii îl acuzau că e „daco-român” că face refarm în contra statului ș. a. ș. a.

Din cauza acuzelor mincinoase, bravul român Ioan Șorban a fost înlăturat și în locu-i a venit Nicolae de Ujfaluși din comuna Pomi, care citea cu predilecție „Gaz. Trans.” și „Federațiunea”, scria și vorbea perfect românește; ba chiar se vedea a simpatiza cu Românii.

Cu o diplomație și rafinerie mai ales în adunările congregaționale la cari participau țărani aleși din toate comunele, după ce vorbeau oratorii intelectuali, la urmă Ujfaluși făcea întrebare „să vedem ce zice talpa țării, adevărat poporul” și fiind între țărani unul anume Chițanul mi se pare din Cozla ori Piroșa, om guriș dar înțelept și cu scaun la cap, acela era favoritul orator al fișpanului și de regulă zicea: „Bine

bine domnilor. Să auzim însă ce zice Chițanul!” Dar și vorbea bine și îndesat moșul.

Soarta celor doi fișpani anteriori l'a ajuns și pe el, formându-se o conjurațiune în contra lui cu ocaziunea unei s'uar e la un fruntaș din localitate înainte cu câteva zile de adunarea generală a „marcolșului”. S'au angajat să fie toți membrii conjurațiunii solidari, designându-se cei mai buni oratori cari să-l interpreteze în adunare pentru volnicile și atrocitățile ce le făcea cumare predilecțiune față de Românii mai cu seamă. S'a aflat însă un Juda, care pe ascuns a spus lui Ujfaluși tot planul conjurațiilor și așa în ziua adunării la deschidere dânsul a încheiat zicând: „Dnilor! Știu tot planul dvoastră. De astădată vom dezbate cele puse la ordinea zilei. Vă declar însă că pentru mine azi e ultima oară când ocup acest loc prezidial între dvoastră. Dar încă promit și declar sărbătorește că încât îmi va sta în putință voi conlucra la disolvarea districtului Cetății de piatră, care e un cuib de agitatori în contra statului unguresc.” S'a mulțumit din oficiu, dar se vede că a și conlucrat la disolvarea Chioarului.

În locu-i a fost numit ardeleanul Mihai Földvári din Chiuză, om așezat, cam bătrân și tolerant, fără de-a face politică mare, ducând o viață mai mult singuratică.

La un mai al școlaei și tinerimei române din Șomcuta a primit ovațiunile a peste 500

persoane, cu orchestra lui „Nuti” în frunte, stindarde tricolor național românesc. Dânsul cu tot personalul oficios s'au postat la ferestri în etaj dela casa districtuală cu frontul cătră curtea spațioasă și drumul de țară, ascultând cu lăcomie și până la fine vorbirile, declamările și cântecile naționale românești — „Deșteaptă-te române”, „Imnul unirei”, „Astăzi cu bucurie”, „Mult e dulce și frumoasă”, „Fii ai României” ș. a. A mulțumit cu cuvinte frumoase și a rânduit pentru cei mai în vârstă 4 butoaie de bere, iar pentru băieți și fetițe bomboane și vre-o câțiva saci de franzele și cornuleți.

Lui i-a urmat în fișpanie ca substitut faimosul baron Desideriu Banffy căpitanul suprem al com. Șomoc-Dobâca, iar ca vice căpitan a rămas Paul Dragoș de Buteasa. Asta a fost în anul 1876 în care an s'a disolvat Chiortul, așa că 42 comune din jurul Șomcutei au fost încorporate la com. Sătmăș, formând cercul pretorial al Șomcutei; iar celelalte comune au trecut la com. Șomoc-Dobâca.

(Sfârșitul va urma.)

Șomcuta-mare.

Ilie Pop,
fost învățător.

rezultatul se și observă în faptul, că în chipul acesta în vreo 50 comune lipsa de apă s'a eliminat pentru totdeauna.

Alt punct însemnat de activitate este politica de proprietate și de parcelare. Vedem deci și de aici, că, pe când statul jertfește pentru compatrioții noștri sute de mii și milioane, pentru noi Români numai ici-colea se face câte ceva și nu se dă curs liber nici chiar activității noastre private.

Vedem deci din toate acestea, că îmbrățișarea ideii cooperativelor din partea factorilor noștri competenți a venit la timpul suprem. În chipul acesta ne vom putea pune nemijlocit în atingere cu țărâna noastră, vom cunoaște mai amănunțit trebuințele sale, și și băncilor li se deschide un nou teren.

Prin dezvoltarea creditului român poporul nostru a scăpat în mare parte ce e drept de uzura oribilă a persoanelor private. Însă mijlocirea creditului prin agenți încă nu e așa de perfectă, ca să ipe destul de ieftină. Intermediarii încă iau proviziunile lor câte odată mai mari chiar decât procentul oficios al băncii respective. Însă prin intrarea de legături cu cooperativele, capitalul va fi condus unde trebuie păstrându-și ieftinătatea, iar banca va avea clientela mai sigură.

„R. E.”

Scrisoare din Viena.

Solidaritatea Românilor vienezi. — Societățile și adunările lor. — Petrecerea „Clubului”. — Ca acasă!

Numărul Românilor în Viena nu e atât de mare; cu meseriași cu tot el nu se ridică peste cifra de 1000 de suflete; cu toate acestea mișcarea de solidaritate e atât de puternică încât mănunchiul acesta mic nu s'a putut pierde în masa mare a străinilor, ci se găsește totdeauna unit la un loc. Societatea „România Jună” a studenților universitari adăpostește întreaga tinerime sub scutul ideii de cultură comună românească. Durerea de a vedea o parte a studenției noastre înstrăinată de rosturile și aspirațiile noastre naționale nu o cunoaștem deloc. Societatea română, particulari, ofițeri, funcționari nici ea nu s'a lăsat ademenită de cunoștințele și prietenia prea mare a străinilor, ci a știut să se cunoască și să se privească cu dragoste între ei organizând periodic serate de petreceri în care pe lângă distracția trecătoare de câteva ore se mentine legătura frățească a oaspeților vizitatori.

Meseriași în sfârșit, micii lucrători împrăstiați în colturile îndepărtate ale Vienei, cei mai expuși înstrăinării, și-au găsit prilejul de întâlnire prin înființarea încă de acum zere ani a „Clubului român”. În chipul acesta toată suflarea românească din Viena astăzi se găsește astfel organizată în cât ori ce griji de înstrăinare e pe deplin înlăturată. Ba nu numai atât. Întâlnirile acestea ale lor stimulează atât de mult sentimentul naționalității și îl pune într-o lumină atât de strălucită, încât persoane cari poate până acum nu vedeau în situația aceasta de a fi Român cine știe ce mândrie sau deosebire cu rosturi și înțelesuri adânci, astăzi prin frecventarea întâlnirilor românești, și-au luminat conștiința lor de neam, întărindu-i și înviorându-i sufletește și culturalicește.

Orasele sunt cosmopolite. Da; dar cosmopolitismul acesta pentru privirea scrutătoare a unui ochiu înțelegător naste tocmai din întâlnirea laolaltă a atâtor frânturi de neamuri diferite, a atâtor picături distincte de individualități etnice. Pentru o minte gresită însă cosmopolitismul naste din renunțarea tuturor la ființa sa caracteristic națională și la înlocuirea ei printr-o alta, peștrită și variată cât de peștrită și de variată e masa comună. Contra acestui cosmopolitism distrugător care nu cunoaște granițe și care nu respectă nimic sfânt trebuie să se ducă lupta în primul rând. În capitalele mari, atare societăți înființate cu scopul prim de a reuni pe naționali laolaltă, sunt cele dintâi și cele mai puternice arme de luptă. Prin ele grupările etnice se fin nedisoluate, energiile latente se întăresc, spiritele răstăcite se abat dela pierzare. Prin ele cosmopolitismul rău înțeles e redus la neputință.

Dr. Balázs Emil

Institut pentru consultațiuni medicale,
Timișoara-centru, Palatul Dauerbach

Înțeles astfel, dorul oamenilor de bine cari caută să muncească pentru închegarea solidarității de neam, e vrednic de respect și laudă. Iată pentru ce totdeauna am căutat să pun în lumină, frumoasa faptă a dlui Ciurcu și dnei și dlui Gramatovici — inițiatorii și sprijinitorii întâlnirilor coloniei române — interesul și râvna dlor Vitencu și Nedelcu, conducătorii „Clubului meseriașilor”.

Oamenii ocupați toată ziua în munca grea de atelier, meseriași români și-au găsit totuși atâta timp liber cât să se poată întâlni laolaltă, să organizeze un foarte dragut cor bărbătesc, să pue în montare mici piese de teatru, să învețe jocuri și dansuri naționale. Și-au găsit timpul acesta cu drag pentru că de sigur fiecare se simțea bucuros și mulțumit în mijlocul compatrioților săi crescuți și deprinși în cunoașterea acelorași obiceiuri frumoase.

Ce ne-a putut da munca stăruitoare a acestor bravi români pe terenul manifestațiilor naționale am avut ocazia să vedem aseară cu ocazia unei producțiuni literaro-artistice aranjată în sala cavalierilor de pe Johannesgasse. Muzică, coruri, teatru, jocuri naționale toate aceste puncte au fost executate atât de măiestrit încât a stârnit admirația întregului auditor. Prezența laolaltă a meseriașilor și a membrilor coloniei române a făcut o impresie deosebit de frumoasă. În „Cinel-Cinel” dșra Aurora Toth și dl Daniil Apolzan au excelat ca niște adevărați artiști. Vocea dlui bariton Medrea s'a impus în chip plăcut, iar dl Vicarescu neobositul conducător al corului meseriașilor și-a binemeritat aplauzele. Punctul cel mai atrăgător al programului a fost jocul „Călușerului” executat de 12 meseriași. Vioiciunea și frumuseța dansului, armonizată în mod atât de plăcut cu portul țărănesc al dansatorilor a stârnit în sală un entuziasm enorm. În urmă s'a jucat legendara horă țărănească. Spectatorii mai jenați, doamnele, ofițerii, bătrînii, încălziiți de valtoarea jocului n'au putut rezista ispitel tuturor și în cele din urmă s'au prins în lanțul general. Să nu fi crezut că ești în „Ritter-saal”, ci în cine știe ce încăperea românească de prin ținuturile Moldovei! Pe la 1 bătrînii și familistii s'au retras; au rămas numai tinerii. Și-au pisat-o de părălau dușamelele clică până spre ziua.

Știri politice.

Audiența primului ministru.

Ieri, Duminecă, primul ministru, dl Ladislau Lukács, a fost primit în audiență la monarhul în Viena. Audiența a durat aproape o oră. În comunicatul oficial ce se dă asupra audienței, se spune că șeful de cabinet a făcut domnitorului un vast raport despre evenimentele parlamentare recente din Ungaria. Majestatea Sa a luat la cunoștință cu multă satisfacție rezultatele dlui Lukács și i-a arătat semnele celei mai vii mulțămiri.

Jurământul ministrului Jankovich.

Tot ieri, imediat înainte de audiența specială a lui Lukács a avut loc ceremonia prestării jurământului de fidelitate în fața Majestății Sale, din partea noului ministru de culte și instrucție Bela Jankovich.

Probabila răsplată a contelui Tisza.

Se lanțuie din cercurile bine informate că contele Ștefan Tisza, președintele camerei ungare, îndată după terminarea desbaterii proiectului despre revizuirea regulamentului intern al camerei se va înființa și el în audiență specială la domnitorul. Se svonește că contele Tisza, pentru meritul lui de a fi asigurat intereselor dinastice un teren neted în constituția ungară, va fi dăruit cu titlul de principe.

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și alora formațiuni cu aceleași raze. Electrofiză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vindecarea bolilor de beșică prin electricitate. (Ba 46-60)

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8-9 ore a. m. și dela 2-5 p. m. Celor din provinciile cărora es recrea îngrijite mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume

Cu turcii în foc.

Jurnalul de război al majorului de Hochwaechter*).

Majorul de Hochwaechter, atașat pe lângă statul major al lui Mahmut Muktar Pașa, își publică în volum jurnalul zilnic de operațiuni militare din prima fază a războiului. Într'un stil sobru, lipsit de înflorituri și de efecte căutate, autorul descrie campania dela 15 Octomvrie până la 24 Noemvrie. Simplitatea stilului acestui jurnal — scris după evenimentele cunoscute dela Kirkkilise, Lule-Burgas, Viza și Ceatalgea, povestirea simplă a faptelor, scrise sub impresia imediată, în cort sau în vagonul unei gări, în cartierul provizoriu al statului major sau în odăița pe care abia și-a putut-o găsi într'o seară ploioasă după o panică înfiorătoare — evocă în mintea cetitorului realitatea brutală, nespuse de sfâșietoare.

Trei ceasuri am parcurs grozava și dureroasa epopee a războiului balcanic. Prins ca într'un vârtej, așa m'am simțit luat de curent de mersul fulgerător al acestei campanii. Războiul nici nu începuse, panica s'a și produs. Cum, din ce cauză, cu neputință să-ți dai seama. Armatele se retrag, ard satele, morții se înșiră pe câmpuri, în triste convoiuri pornesc rănii, văd gările pine de trenuri, mașiniștii surmenați, nedormiți, adorm pe mașinile ce conduc, un tren deraiază, un convoi își găsește sfârșitul într'o mare de noroi, soldați flămânzi cu revolverul în mână cer pâine, disciplina s'a uitat, omul a devenit fiară, și pumnul puternic învinge, cucerește bucăți de pâine mult dorită... Și deodată un nou dușman, venit din caldele câmpii ale Asiei mici: holera seamănă mii de cadavre, pretutindeni corpuri sgârcite de spasmurile morții, guri vestede, fețe înalbăstrite, ochi ce privesc mort... Apoi trece un tren. Pe coperișurile vagoanelor populația bejanară a Traciei mai are o speranță: Constantinopolul: și de acolo spre țara nepătată a lui Alah. Dar trenul trece pe sub un pod și cei de pe coperișuri decapitați, s'au și apropiat de visul lor...

Majorul de Hochwaechter, descrie situația armatei turcești la începutul războiului. Mobilizarea merge greu, comandanții lipsesc, trenurile regimantare inexistente, serviciul sanitar insuficient, situația tactică nelămurită, și războiul începuse. Mici angajări, urmate de retrageri. În zăpăceala generală, știrile relativ la inamic lipsesc cu totul. Inițiativa subșefilor nu există, în schimb trăește, îmbărbătează organizează, comandă pretutindeni nefericita figă de eron a lui Muktar Pașa, care însă din nefericire nu se poate multiplica, să fie pretutindeni prezent. Succesele câștigate de trupele active turcești, se transformă în panice sub influența dezastruoasă a rezervelor, care fug mereu. Rezervele prost îmbrăcate, flămânde, chinuite de frig, trupe cari n'au tras o singură dată un foc de armă, trupe care în cursul războiului au fost reformate, trimise din Asia, fuseseră aduse să câștige victorii... Dar ele au adus panica, și după Kirkkilise, fuga dela Viza. „Valul de oameni, scrie d. Hochwaechter, ca la un ceas ne învălue, mil de fugari ne întrec. De odată văd al doilea conducător fugi, tovarășul meu nici bagă de seamă, el nu aude strigătul meu, acoperit de urletele fugarilor. Soldații își aruncă, fără să spună o vorbă, puștile în trăsura mea, ei săracii nu se gândesc să le svârle... Boli se împientează să scoată carele din noroi; ajungem la riu, toți vor să treacă podul, învălmășeala e de nedescris. Căpitanul fugi. Il ordon să stea lângă mine, el îmi răspunde: „Ce mă fac?” Trăsura s'a înămolit. Un soldat deshamă un căluț ca să scape. Imi vine o idee. Il somez să-mi dea calul el mă lovește în piept. Il spun că voi să caut efectele pașei; îi dau o medgidie, o liră.

*) „Au feu avec les Turcs”, de majorul von Hochwaechter, atașat pe lângă statul major al lui Mahmud Muktar Pașa. Paris, Berger — Levrault. Prețul 3 lei.

apoi două, în sfârșit îmi dă calul. Abia-l încalec. Merg așa vre-un ceas, când un soldat vrea să mă dea jos de pe cal. În același timp îmi fură sabia; revolverul mi-l furaseră de mult alții”.

Și astfel, fiecare pagină din acest jurnal zilnic, pătrundem tot mai adânc în focul războiului, imaginile roșii se succed, moartea ne spionează la fiecare pas și e o minune că în teribilul vârtej a mai rămas cineva care să-și stăpânească durerea și să încerce, în astfel de împrejurări să reorganizeze sfărâmături de armate, risipite, comandanți ce nu-și găsesc comandamentele, trupe lăsate la voia lor.

Avanposturi, coloane de legătură nu erau și adevărații răspunzători ai acestei situații, spune Hochwaechter sunt acei cari au adus trupele acesteia în luptă. Nu soldații au pierdut lupta, ci șefii, cari n'au știut să se îngrijească de nevoile trupelor!

Victorii parțiale din partea Turcilor, greșeli din partea amânduror armate, un timp îngrozitor, potop de ploaie, holera.

„Oamenii cad ca muștele. De-a lungul căii cadavre; le arăt unui doctor, și-aruncă ochii și trece mai departe. Cade un soldat, camarazii îl iau pe umeri și-l duc până la un vagon. Ce va deveni el? Infometajii sunt luați drept holerici, îi stropesc cu clorură de calciu, și nici nu și-au dat osteneala să vadă de-s morți. Lichidul le arde ochii. Pe acoperișurile vagoanelor, mulți au murit. Cum să-ți mai păstrezi sănătatea în astfel de condiții!

Nu mai vezi nici ofițeri, nici medici, și ei și-au plătit tributul.

„Câmpul răsună de gemete, pretutindeni câni răăcitori și stoluri de corbi în jurul prăzilor lor! Aerul e înciumat, întinderea e un întins cimitir! Nu voi putea uita niciodată aceste scene de groază, înspăimântătoare!”

Dar dacă infanteria turcă lipsită de arme, de hrană, de șefi, a produs panicile de cari noi ne putem face totuși o idee mai limpede, în schimb artileria a salvat onoarea gloriei armatei otomane și nu știu dacă vre-o altă armată din lume care s'ar fi găsit în situația acestei armate, ar fi putut să-și adune sfărâmurile și coplesită, așa, de nenorociri să mai poată opune vre-o rezistență cât de mică unei armate ce înainta victoriosă, îmbătăta de succese și conștientă de scopurile ce voia să atingă cu sacrificiul vieții, jertfite în cucerirea unui ideal în care au fost născute generații întregi... Dacă de partea Bulgarilor era superioritatea morală, avântul încrezător, dacă armatele lor disciplinate mergeau orbește spre victorie, de partea Turcilor erau armate ostenite, nesecatul izvor de forțe omenești din fundul Anatoliei care ani de-a rândul dăduse armatei Turciei, ce ani au purtat lupte în Albania și Macedonia, în Tripolitania apoi — sleire și toată energia lui Muktar pașa se isbea la fiecare de greutăți pe care nici un comandant nu le-a avut, căci acest erou se vedea nevoit să îndeplinească funcțiunea dela comandant de batalion până la generalisim, pretutindeni el trebuia să fie prezent, să organizeze sfărâmături de armată, să modifice planuri de luptă, să îmbărbăteze dela soldați până la general...

Figura lui, așa cum evocă d. Hochwaechter, se înalță până la sublim.

Dar în lupta dela 18, Muktar, care, era împreună cu statul lui major, sunt răniți. În goana ne bună din fața dușmanului, d. Hochwaechter reușește să scape cu Nazim bey, și după o oră își regăsesc comandantul.

„Așez pe general pe o targă. Un căpitan se așează lângă dânsul și-i bandajează piciorul. Generalul poartă chipul unui doctor și e îmbrăcat într-o manta soldătească. Sufere mult. A fost rănit la început, frumosul lui cal pag a murit. La început pașa a reușit să se târâie; dar al doilea foc l'a rănit la genunchi și astfel a fost silit să stea culcat multă vreme pe câmp. Un biet soldat suferind, s'a apropiat atunci de el să-i ajute, îl mângâie și luându-l în spate l'a dus vre-o 50 de metri, la adăpost.

„Soldatul care a scăpat pe general, călătorește cu el spre Constantinopol; de acuma nu-l va mai părăsi.

„Soldatul care a scăpat pe general a alergat după trăsura fugind, el nu vrea să lase sabia și efectele pașei. Generalii când află ce a făcut îl sărută pe amândoi obraji măcar că-i murdar, să-ți fie teamă!”

Dar, marșul armatei bulgare s'a oprit la Ceatalgea și de aci a efectuat retrageri forțate, cu pierderi mari, Turcii câștigau teren, atunci veni armistițiul.

Valoarea jurnalului lui de Hochwaechter constă în relatarea exactă și nepărtinitoare a evenimentelor din actualul război, ceea ce nu e cazul locotenentului Wagner, corespondentul ziarului „Reichspost”, care în volumul său „Spre victorie cu armatele bulgare” e direct părtinitor și grosolan față de armata inamică exagerând victoriile bulgare, așa precum a fost plătit de aceștia, fapt demascat în presa mondială.

Savel.

Adunarea generală a Reuniunii femeilor române din Arad și provincie.

Arad, 10 Martie.

Eri, Duminecă după amiază, și-a ținut Reuniunea femeilor române din Arad și provincie adunarea sa generală în localul Asociațiunei arădene.

Adunarea generală a fost prezidată de dna Sofia V. Beleş. Dintre dnele de față am însemnat pe Aurelia Dr. Petran, Adriana Dr. Ispravnic, Elena Goldiș, Sofia Iltu, Georgina Lugojan, Iovanca Dr. Nemet, Florica Popovici, Constanța Lazar, Hermina Vasilon, Victoria Antonescu, Cornelia Dr. Iacob, Ecaterina Tatu, d-soara Veturia Petran etc.

După deschiderea adunării prin cuvinte călduroase din partea dnei prezidente, se dă citire raportului general al comitetului prin secretarul reuniunii d. Dr. Avram Sădean.

În acest raport se scot în relief rezultatele mișcării entuziaste și munci neobosite a Reuniunii în anii din urmă pentru colectarea mijloacelor trebuincioase în scopul ridicării unui edificiu nou și corespunzător cerințelor de azi pe seama școlii de fete din Arad. Reuniunea pune la dispoziția consistorului din Arad pentru noul așezământ cultural în Maiu 1912 frumoasa sumă de 187.076 cor. Astfel se putu începe zidirea nouă prin actual festiv din August, cu care prilej se puse prin P. S. D. Episcop Ioan I. Papp piatra fundamentală frumosului palat, care astăzi se ridică atât de mareț în vecinătatea reședinței noastre episcopicești. — Iată rezultatul, la care a ajuns Reuniunea femeilor române din Arad și provincie în decurs de câțiva ani. Iată, pentru că anul 1912 va rămânea epocă în analele școlilor noastre românești spre bucuria și mândria neamului nostru de pretutindeni.

Se dă citire procesului verbal al comisiei mixte, însărcinată cu executarea întregii afaceri de zidire a școlii de fete, compusă din P. S. D. Episcop Ioan I. Papp, ca președinte, Gherasim Serb, ca exmis al consistorului și Vasile Goldiș ca delegat al Reuniunii. Raportul se ia cu plăcere la cunoștință.

Se dau amănunte cu privire la loteria de obiecte, cu aranjarea căreia s'a însărcinat d-soara prof. Hortensia Bogdan, pentru ce se exprimă mulțumită protocolară.

Se exprimă condoleanțe pentru pierderea dnei vice-președinte, Lucretia Herbai, și în semn de doliu adunarea se ridică în picioare.

Urmează apoi raportul dnei casiere Aurelia Dr. Petran.

Rapoartele și socotile se predau unei comisii,

compusă din dnele Florica Popovici, Hermina Vasilon și dl Poparadu. Examinându-le raportează, că le-a aflat în perfectă ordine, luându-le adunarea generală la cunoștință.

Se aleg în comitet două membre: dnele Ecaterina Vășian și Florica Popovici; de secretar Dr. Avram Sădean și o comisie pentru autentificarea procesului verbal al adunării: dnele Elena Goldiș, Adriana Dr. Ispravnic și Gheorghina Lugojan.

Stabilindu-se bugetul pe anul 1913, dna prezidentă mulțumind membrilor și membrilor prezente, încheie adunarea.

Din cercurile preoției.

Una dintre cele mai adevărate necesități a preoției noastre a fost și este procurarea de case parohiale corespunzătoare condițiilor ce reclamă situația ei. Cine nu cunoaște neajunsurile cu cari au să lupte preoții când trebuie să-și împlinescă mărețea lor datorie, să conducă agendele administrative parohiale etc.? Localurile în cari își duc viața nu răspund cât de puțin chemării lor.

Mulțumită străduințelor domnului preot Iancu Ștefănuț, chestiunea aceasta preotească e pe cale să se rezolve cât mai favorabil. A sosit vremea să se îndrepte situația. D. Iancu Ștefănuț, în ședința sinodului protopresbiteral al Aradului ținută la 14/27 Februarie 1913 a făcut propunerea ca consistorul — pentru o mai ușoară ridicare a caselor parohiale — să incuviințeze o ridicare de împrumuturi din fondurile diecezane, ori dela institutele noastre de bani întabulând împrumutul pe realitățile bisericicești pe unde sunt, iar, unde nu, pe sesiile parohiale; amortizarea împrumutului se poate face din bugetul bisericesc, ori cultural. — Sinodul protoprezbiteral, a hotărât în sensul părerii dlui Iancu Ștefănuț.

O altă durere a preoției o constituie numeroasele conflicte pentru stolă. Știm că aceste conflicte au ca urmare de obicei păgubirea materială a preotului, iar de altă parte înstrăinează de biserică pe credincioși. Avându-se în vedere situația materială a parohului al cărui rol e pur educativ și n'ar trebui să fie nicicum stânenit și de preocupări materiale grele cari să-l abată dela adevăratul său drum — d. Ștefănuț a făcut următoarea propunere: „Preoția din tractul protopresbiteral al Aradului să cedeze venitul sesiilor parohiale și întreg venitul ștolar, fără excepție, comunelor bisericicești. Constatat și stabilit venitul sesiilor parohiale și a întreg pământului benefic, precum și a veniturii ștolar, după un calcul mediu de cinci ani, preotul împreună cu corporațiunile vor stabili și salariul fix lunar, care nu poate fi mai mare decât veniturile din intrate, ba din contră preoția va relaxa o sumă de 200—300 coroane în folosul bisericii pentru agendele cu încasarea arinzilor și competențelor, ori pentru acoperirea intereselor după împrumuturile cari comuna bisericicească va trebui să le ridice pentru a putea face față salarizării anticipative. Onorata preoție în felul acesta va beneficia de un salar lunar de 300—400 coroane, ori și mai bine în parohiile mai bine situate, dar să nu creadă, că prin relaxarea sumei arătate va su-

Institut de curățire chimică și vopsitoare de haine pentru femei și bărbați. Curățire de pene de struț și boauri.

Knapp Sándor
Institut de vopsitoare, și curățire chimică spălătorie cu aburi
ARAD. (Ka 429-59)
Institut de primire: colțul str. Weitzer János
(Vis-a-vis de poșta centrală)
Stabiliment: Magyar-utca numărul 26.

Spălătorie și călcare de uleri și mănșete. Comanda din provincie se execută conștientos și prompt.

feri vre-o pagubă, din contră va avea avantajul salarizării regulate și putința de a îngriji mai bine de soarta familiei. Introdus acest aranjament, se va restabili raportul de creștin-ească iubire între preot și păstoriți, vor amuți gurile gata pururea cu ocară la adresa preotului, vor înceta plânsurile la autoritățile superioare, plânsori cari au adus în ciudată situație atât pe preot, cât și pe parohieni, spre rușinea bisericii noastre întregi.”

Sinodul protopresbiterial a primit și această propunere a dlui Ștefanuț fără nici o schimbare.

Dorim și din parte-ne ca forurile competente să se preocupe de aceste două chestiuni de importanță capitală pentru situația preoțimii noastre.

Situația internațională.

Diferendul româno-bulgar.

Pe când tensiunea dintre Austro-Ungaria și Rusia a început să dispară, relațiunile dintre Germania și Rusia se agravează. Mai acum doi ani, cu ocaziunea întâlnirii dela Potsdam, suveranii celor două imperii au căzut de acord ca să nu ia parte la nici o acțiune ce s'ar îndrepta împotriva unuia dintre cele două state. În urma acestei înțelegeri, Rusia a retras marile mase de trupe ce le ținușe concentrate timp de 20 de ani la granița Germaniei. Aceasta s'a întâmplat în Noemvrie 1910. Astăzi Germania se vede nevoită să-și sporească armata și nu încapă îndoială că aceste noi înarmări sunt îndreptate nu numai împotriva Franței, ci și împotriva vecinului dela est. Atât Franța cât și Rusia se simt vizate prin aceste măsuri și ambele state lanțușă contrainarmări. În acelaș timp, diplomația rusă declară pe un ton amenințător că Rusia, a cărei populație e de două ori mai mare ca a Germaniei, va avea „ultimul cuvânt” în chestia înarmărilor.

După Potsdam, a urmat întâlnirea dela Baltischport, în Iunie 1912. Rusia, ținând seamă de susceptibilitatea Francezilor, nu și-a mai luat nici un angajament față de Germania. Comunicatul oficios asupra acestei întâlniri relevă numai valoarea ce o au cele două mari grupări, tripla înțelegere și tripla alianță, pentru menținerea păcii europene. A urmat apoi vizita lui Poincaré la Petersburg, al cărei rezultat a fost strângerea relațiilor dintre Rusia și Franța. Intimitatea între aceste două state e astăzi mai mare ca oricând. Rusia se înarmează pentru Franța contra Germaniei, voind a avea „ultimul cuvânt” în această întrecere. Rusia care se apropiase la Potsdam de Germania, s'a întors în tabăra triplei înțelegeri și se pregătește de luptă. Schimbarea ce s'a produs în relațiunile dintre Germania și Rusia e urmarea crizei orientale, care de sigur nu se va sfârși odată cu războiul dintre Turcia și statele balcanice. Dezastrul Turciei, a cărei armată forma un factor important în combinațiunile Germaniei, înseamnă slăbirea acesteia față de Rusia și Franța, cu atât mai mult cu cât nu încapă îndoială că statele balcanice vor urma de aici înaintea politicii triplei înțelegeri. În asemenea împrejurări, Germania e nevoită să recurgă la noi înarmări, pentru a restabili echilibrul față de Rusia. Dacă aceste silințe ale Germaniei vor rămâne zadarnice și dacă Rusia va avea într'adevăr „ultimul cu-

vânt”, atunci toate grijile și primejdiile prin cari a trecut Europa în ultimele luni, nu ar fi decât preludiul unei crize mult mai periculoase.

Marile puteri au admis punctul de vedere al României.

București, 10 Martie. — Situația adevărată în diferența româno-bulgar e cu totul alta decât aceea ce o prezintă unele ziare. E așteptat că marile puteri au cerut guvernului român să primească aronțatul, spre a fi de acord cu guvernul bulgar. D. primministrul Titu Maiorescu a declarat însă că guvernul român rămâne la punctul său de vedere privind mediațiunea puterilor, potrivit prevederilor convențiunii dela Haga.

După aceste fapte unele ziare afirmă că marile puteri ar avea intențiunea să impună României arbitrajul, cerându-i să consimtă la o soluție ce o vor propune. Afirmatiunea e absolut neintemeiată.

Marile puteri văzând că România rămâne la mediațiune n'au mai făcut nici un fel de obiecție și acum se ocupă cu stabilirea locului unde vor fi ținute conferințele mediațiunii.

În această privință menținem știrea dată de noi că mediațiunea se va face la Petersburg.

Unde se va întruni conferința pentru mediațiune?

Viena, 10 Martie. — „Reichspost” află următoarele din București: După o știre sosită la București marile puteri au căzut de acord ca conferința ambasadorilor să se întrunească la Petersburg. Această conferință se va ocupa exclusiv cu mediațiunea pentru aplanarea conflictului româno-bulgar. „Reichspost” adaugă că tratativele urmate în conferința ambasadorilor din Londra cu privire la acest diferend, n'au progresat. După informațiunile ziarului citat, conferința ambasadorilor din Petersburg s'a și constituit.

Marile puteri sprijinesc pretențiunile României.

Viena, 10 Martie. — Cercurile din București se așteaptă la un rezultat favorabil în urma atitudinii adoptate de guvernul român relativ la alegerea locului unde se vor ține tratativele pentru aplanarea conflictului cu Bulgaria. Faptul că România a propus Petersburgul se consideră ca un act de curioasă față de Rusia și aliații săi și care va exercita un efect favorabil asupra atitudinii ce o vor adopta aceste puteri cu prilejul mediațiunii.

Deoarece tripla alianță a recunoscut dela început dreptatea pretențiunilor României, însă într'un fel care nu putea să jignească susceptibilitatea Bulgariei, România e sigură de sprijinul acestor puteri și își dă acum toate silințele pentru ca punctul de vedere al triplei alianțe să fie adoptat și de triplul acord.

Răspunsul Bulgariei.

Paris, 10 Martie. — „Le Matin” anunță că puterile au intervenit la Sofia în sensul ca guvernul bulgar să primească mediațiunea lor, după formula acceptată de guvernul român. Guvernul bulgar a răspuns că admite această formulă.

Petersburg, 10 Martie. — Ziarul rusesc „Drug” scrie următoarele: Tripla alianță e pentru darea Silistrei României. Din faptul că tripla înțelegere a luat asupra-și mediațiunea, se poate conchide că s'a înțeles cu tripla alianță.

Sofia, 10 Martie. — Guvernul bulgar a remis reprezentanților puterilor un memoriu asupra diferendului româno-bulgar.

Declarația ministrului plenipotențiar bulgar la Paris.

Petersburg, 10 Martie. — Ministrul plenipotențiar bulgar dela Paris care s'a întors acum la postul său venind din războiu, a declarat un colaborator al ziarului „Nowoje Wremja”, că în ce privește conflictul româno-bulgar această chestie este foarte delicată. Apoi a adăugat:

„Silistra nu va putea fi nici odată a României. Dacă se va petrece însă contrariul, nu înseamnă că chestia aceasta a fost definitiv trasată.”

Aprovizionări pentru armata română.

Viena, 10 Martie. — Ziarul „Die Zeit” bine informat mai ales în chestii militare, anunță că ministrul de războiu român a comandat în Germania 210 mese de operațiuni necesare pe câmpul de războiu. România a mai voit să comande și 4000 paturi de transport, a renunțat însă deoarece taxa vamală era prea mare.

În jurul demobilizării în Rusia și Austro-Ungaria.

Viena, 10 Martie. — Sub titlul „Afurisitul comunicat”, ziarul „Die Zeit” publică un articol asupra chestiei demobilizării, spunând între altele că și în 1909, cu ocaziunea crizei provocate prin anexarea Bosniei și Herzegovinei tratativele dintre Isvolski și Aehrenthal au fost târâgânte tot din cauza comunicatului comun, până ce Isvolski, pierzându-și răbdarea a publicat la 20 Martie 1909 cunoscutul comunicat unilaterale. Din această privire retrospectivă rezultă că prietenia dintre Austro-Ungaria și Rusia n'a fost de lungă durată. Cele două state nu se pot înțelege nici astăzi asupra comunicatului, cu toate că a trecut o lună de când se urmează tratativele. În acest timp lanina a căzut și dacă va cădea și Scutari e de prevăzut că diferendul austro-rus se va agrava pe chestia Albaniei.

Austro-Ungaria trimite arme și munițiuni Albanezilor.

Berlin, 10 Martie. — „Vossische Zeitung” primește dela corespondentul său din Constantinopol următoarele: Hiimi pașa, ambasadorul turc din Viena a comunicat Porjei că Austro-Ungaria va satisface cererea guvernului turcesc întrucât în curând va mai trimite Albanezilor arme și munițiuni.

Incident la granița austro-rusă.

Viena, 10 Martie. — Din Cracovia se anunță că un dezertor rus ascunzându-se în satul galițian Zary lângă Krzeszowice, grănicerii ruși au trecut frontiera ca să-l aresteze. Au intervenit însă imediat jandarmii austriaci cari au arestat patrula de grăniceri ruși.

Aliații balcanici n'au răspuns la propunerea de mediațiune a puterilor.

Londra, 10 Martie. — Deoarece statele balcanice n'au răspuns până acum la propunerile de mediațiune ale puterilor, în consecință reuniunea ambasadorilor nu va face nici o intervenție. Se speră că statele balcanice vor răspunde în curând la propunerea de mediație.

Soarta Adrianopolului.

Londra, 10 Martie. — Lui „Daily News” i se telegrafiază din Constantinopol: Sukri pașa a trimis marșului vizir Mahmud Seiket pașa o radiotelegramă în care îl întreabă despre condițiunile sub cari vor putea să capituleze, deoarece Adrianopolul nu mai poate rezista multă vreme.

Sofia, 10 Martie. — Se pare că mediațiunile puterilor nu vor obține nici un rezultat. Comandamentul bulgar a hotărât să reînceapă cu noi puteri asaltul contra Adrianopolului. De două zile tunurile bubue neconținut. La sud Bulgarii au cucerit un fort. La cartierul bulgar se crede că e iminentă capitularea Adrianopolului.

Turcii se pregătesc să atace.

Constantinopol, 10 Martie. — Trupele turcești dela Ceatalgea și Bulair fac pregătiri pentru un atac general. Sâmbătă a avut loc la Sakiköj o luptă crâncenă. Bulgarii au fost respinși. Turcii au avut 120 de morți, între cari 12 ofițeri și 350 răniți.

San Giuliano despre situația internațională.

Roma, 10 Februarie. — În cursul desbaterii bugetului rezortului de externe, ministrul de externe, marchizul San Giuliano răspunzând se-

natorilor *Camporeale* și *Carafa*, a făcut câteva declarații referitoare la situația actuală internațională. Puterile — a spus ministrul prin faptul că se năzuiesc să accelereze încheierea păcii în Balcani dovedesc că ele vesele totodată să asigure pacea europeană. Echilibrul în Marea Adriatică îl asigură executarea loială a înțelegerii dintre Austro-Ungaria și Italia. Intre guvernele acestor state domnește o înțelegere și încredere perfectă. Ministrul e de credință că Albania trebuie să primească astfel de granițe încât dezvoltarea și înflorirea ei să fie facilitate. Balcanul e al balcanilor, aceasta e unica formulă a soluției și în aceasta el vede executarea principiului de naționalități. Deși executarea acestei formule întâmpină dificultăți, aceste pot fi înlăturate prin bunăvoință reciprocă. Toate puterile sunt pentru menținerea statului quo teritorial și Marea Mediterană. Relațiile dintre Italia și Franța sunt cordiale. Ministrul și-a terminat discursul asigurând pe senatorii, cari l-au interpellat, că guvernul e deplin conștient de datoria ce o are față cu apărarea națională.

Prințul Ghica la Viena.

Viena, 10 Martie. — Prințul Ghica, ministrul plenipotențiar al României la Sofia, a sosit azi la Viena. Ministrul român a avut convorbiri cu d. Mavrocordat, ministrul plenipotențiar al României la Viena și cu ministrul plenipotențiar rus Giers, apoi a dat un interview ziarului „Neue Fr. Presse”. De aici prințul Ghica a plecat la Petersburg unde împreună cu ministrul Nanu va reprezenta România la conferința de meditațiune. Președintele al acestei conferințe va fi ministrul de externe rus Sassonow.

INFORMAȚIUNI

Arad, 10 Martie 1916

Aniversarea dlui Dim. A. Sturdza. Din București ni se telegrafiază: Azi, Luni, d. Dim. Sturdza, împlinind 80 ani, șeful partidului național-liberal d. Ion Brătianu a trimis următoarea telegramă tuturor organizațiilor liberale din România: „D. Dim. A. Sturdza împlinind azi, Luni, 80 de ani, amicii noștri politici vor afla prilejul prielnic pentru a-i exprima recunoștința ce se cuvine celui care ne-a condus cu atâta patriotism și atâta înțelepciune și care, după o jumătate de veac de muncă, fără preget, închinată României, este astăzi reprezentantul glorios al generațiunii care a clădit statul nostru. Ion Brătianu”.

Azi dimineață intregul comitet executiv central al partidului liberal s'a întrunit la d. I. Brătianu de unde a plecat în corpore la d. Dim. Sturdza acasă. D. I. Brătianu a oferit dlui Sturdza, din partea partidului liberal, un bronz reprezentând munca, simbolul însușirii caracteristice a fostului șef al liberalilor. Cu această ocaziune d. I. Brătianu a rostit și o cuvântare aducând elogii dlui Sturdza pentru activitatea desfășurată în folosul țării. Toate comitetele liberale din provincie au trimis telegrame omagiale dlui Sturdza.

D. Dimitrie Sturdza fiind și secretar general al Academiei, toți membrii acestei înalte instituții de cultură, s'au adunat la Academie și de acolo s'au dus la domiciliul ilustrului sârbătorit pentru a-i prezenta omagiile lor, ca un semn de admirație, față de munca ce a depus în servirea intereselor țării în calitatea sa de bărbat politic, și reprezentant de frunte al culturii românești.

Pentru fondul ziaristilor români. D. Constantin Ardelean, funcționar la banca „Timișana”, a dăruit cu ocazia cununiei d-sale cu d-na Elena Cosman. Pocan din Timișoara, 10 coroane pe seama fondului ziaristilor români din Ungaria. Mulțumirile noastre.

Moartea fostului ministru de marină franceză. Din Paris primim știrea, că Alired Picard, fost ministru de marină a murit. Consiliul de miniștri, ținut la Eliseu, a hotărât că înmormântarea lui se va face pe cheltuiala statului.

Studentii polonezi contra țarismului. În ajunul jubileului dinastiei Romanov tinerimea universitară polonă din Lemberg a ținut o întrunire de protestare împotriva țarismului. La întrunire s'au cântat cântece naționale polone. După întrunire studenții, având în frunte un steag național polon, s'au dus la monumentul lui Mickievici, unde s'au pronunțat discursuri violente în privința țarismului și în privința prigonirii polonilor din Rusia.

Nenorocirea ministrului de interne al Austriei. Duminică înainte de amiază, ministrul de interne al Austriei, baronul Heinold a plecat din Viena însoțit de consilierul ministerial dr. Victor Deutsch, cu automobilul la castelul Turchtenau, care se află în apropierea orașului Nagymarton și e proprietatea familiei Eszterházy. Castelul acesta e zidit deja de secole dar frumusețea și-a păstrat-o încă și o adevărată atracțiune pentru foarte mulți străini.

Ministrul a petrecut numai câteva ore în castel și apoi a plecat spre Viena. La vre-o sută de metri de castel, fiind lunecș automobilul a deraiat de pe drumul de țară și s'a răsturnat în șanț. Ministrului Heinold sticla dela ușa automobilului i-a rănit fruntea tăindu-i o rană de vre-o 6 cm. A fost adus în grabă medicul de casă al familiei Eszterházy, care i-a dat primul ajutor ministrului. Seara la 6 ore ministrul a sosit, cu un automobil la Viena unde medicul lui de casă a constatat că rănirea nu e de-o natură mai gravă și în 7—8 zile se va vindeca. Afară de ministru a suferit răniți mai ușoare și șoferul automobilului.

Mare nenorocire cu prilejul serbărilor pentru jubileul Romanovilor. Cu ocazia serbărilor jubileare ale familiei Romanoff, s'a întâmplat o mare nenorocire la Vilna. Mulți locuitori voind să asiste la serbări s'au urcat pe acoperișul unui circ. La un moment dat acoperișul s'a surpat și mai multe sute de persoane au căzut la pământ. Numărul răniților și al morților e mare.

Înlăturarea grevei generale din Belgia. Din Bruxelles vine știrea, că partidul socialist a renunțat definitiv la proclamarea grevei generale și nici nu va face obstrucție cu ocazia discuției asupra reformei electorale. Guvernul a promis că va face revizuirea reformei electorale, guvernul a luat această hotărâre în urma dorinței regelui, care având în vedere situația externă încurcată, voiește să evite încurcăturile interne.

Din sursă bineinformată se anunță că înlăturarea grevei generale se atribuie regelui Albert, care a intervenit personal între guvern și opoziție. Se știe că regele Albert e partizan al reformei electorale.

Giulio Capra-Boscarini, cunoscut scriitor italian, a ținut în ultimul timp mai multe conferințe în orașele siciliene favorabile asupra României.

Catastrofa vasului englez „Calvados.” Din Constantinopol se anunță că vaporul englez „Calvados”, care s'a împotmolit la 4 ale lunii, a fost dus de furtună până pe litoralul asiatic. Personalul era compus din 300 oameni dintre cari jumătate au pierit în valuri. Refugiații de pe vapor au îndurat foame și un frig puternic timp de două zile. După o altă versiune, din cei 300 marinari au pierit în valuri 200. Mulți au înghețat de frig.

Ultimele știri confirmă că vaporul „Calvados” s'a înecat; sunt 150 pasageri salvați; aproape 200 s'au înecat; printre cei salvați sunt mai mulți răniți și bolnavi.

Despre naufragiul vasului englez „Calvados” în marea de Marmara se povestesc amănunte mișcătoare. Vasul în timpul furtunei a fost aruncat pe o stâncă în golful Panderma unde s'a isbutit să fie legat cu un cablu de stâncă și să scape astfel 150 de persoane din cei 300 de călători. Cei rămași în viață au putut cu greu trăi două zile. 7i inși au murit de frig.

Grațierea lui Maxim Gorki. Cu ocazia tricentenarului familiei Romanow, țarul Rusiei a grațiat pe cunoscutul scriitor Maxim Gorki. Fapta țarului a fost primită cu satisfacție în toate cercurile intelectuale. Maxim Gorki este cel mai remarcabil scriitor care a apărut în Rusia dela Tolstoi și Dostoiewski încoace. Născut în 1869 la Nijni-Novgorod, orfan, Gorki a dus

o viață de vagabondaj, pe care a descris-o în mod admirabil. El a scris un poem asupra Volgei, în general le Poeme du Rhine a lui Mistral. La 16 ani Alexis Maximovici Pecicof, — căci Gorki e un pseudonim — care înseamnă amar — vine la Kazan, vroind să urmeze cursurile universității. N'a reușit să se înscrie și a fost nevoit să intre lucrător într-o brutărie. La 19 ani el încearcă să se sinucidă. Pe urmă vagabondă prin stepele Rusiei, pe malurile Volgei, pe litoralul Mării Negre și cu toate diferitele meserii ce a exercitat, a reușit să asimileze o mare cantitate de cunoștințe.

Gorki e un autodidact de primul ordin. În scrierile sale, Gorki face o critică aspră societății actuale și desfășură un socialism sentimental atrăgător. Debuturile sale literare datează dela 1892, — și ele au fost patronate de Korolenko. Gorki a fost repede cunoscut și apreciat mai cu seamă în străinătate. Implicat într'un proces politic, Gorki a fost condamnat în lipsă.

Actuamente Gorki se găsește la Capri, sub cerul încântător al Neapolului și acolo o fi aflat ieri de gestoul generos al țarului.

x De voiți un bun medicament de casă contra reumei, durerilor de dinți etc. și un bun desinfecțant al pielii (după ras, contra mătreței) întrebuințați spiritul de vin „Optimus” preparat de farmacistul Mr. Lt. Virgil Albescu Gurahont (Honczto). Depozite: Arad, farmacia Földes; Brad, Cutean; Timișoara, Lutye I. și Friker P. Gyárváros; Criștor, Matca; Deva, Balog; Boita, Ballass și Eisler etc. etc.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Mulțumită publică.

Tuturor, cari și-au exprimat condolența cu graiu sau în scris, pentru trecerea la cele eterne a neuitatei mele soții Amalia Oltean n. Apostol din Hațeg, le aduc prin aceasta adâncă mea mulțumită.

O 945

Jalnicul soț Paul Oltean.

1 CUTIE

(P1 301—100)

cu 200 hârtii de scrisori, de pânză, și plicuri cu căptușeală de hârtie satinată

3 COROAONE

De vânzare la librăria și papetăria

PICHLER SANDOR

ARAD, pia a Szabadság, nr. 1.

Gustați

Ba 116—280

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

IN BUCUREȘTI

Le 730

Laboratorul „Dr Robin”

5 str. I. C. Brătianu 5.

Director: Dr. V. Busilă.

ANALIZE DE SÂNGE

pentru sifilis (Wasserman),
spute, urini, fecale, (scaune)
și orice analize medicale.

— Lămuriri la cerere. —

PARCELARE.

De vânzare pe lângă condițiuni favorabile o proprietate de 3200 jugh în comitatul Aradului, în parcele de 5—10—20—50—100 jugh.

Proprietate de deal, sol foarte roditor pentru sămănături, fânate, pășune, pentru pomi și viie. Izvoare de apă și vâlcele în abundență. Proprietatea este situată în apropierea calei ferate.

Cu amănunte servește:

Zakarlás Jenő
econ. diplomat.

(No 942.)

Caut un candidat de avocat cu practică.

Dr. George Gërda, avocat.
(Ge 839—5) Făget.

Caut

un candidat de avocat

Doritorii să se adreseze mie.

Dr. Șerban de Voila
avocat
Făgăras

(No 805—4)

Caut un

candidat de avocat.

Doritorii să se adreseze mie (De 928—)

Dr. Dénes Jakab
avocat

Körösbökeny

MINISTERUL FINANTELOR

Direcțiunea Contabilității Generale a Statului
și a Datoriei Publice.
Datoria Publică.

Nr. 188228

19 Februarie 1913

PUBLICAȚIUNE

A 45-a tragere la sorti a titlurilor de rentă 4%, amortibilă din 1890, împrumutul de Lei 274.375.000 se va efectua în ziua de 19 Martie 1 Aprilie 1913, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de Lei 5.386.000 în proporția următoare:

289 titluri à 5000 lei	1.345.000 lei
646 „ „ 2500 „	1.615.000 „
1618 „ „ 1000 „	1.618.000 „
1616 „ „ 500 „	808.000 „

4149 titluri p. o valoare nom. de 5.386.000

Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Comptabilității Gen.
a Statului și a Datoriei Publice.

D. Petrovici.

IN ATENȚIA POMICULTORILOR!

Ofer altoi de pruni bosnieci ca „Balkanska Carie” (Regina balcanului) și „Kraljica Bosne” (Regina Bosniei). — Altoiu de 2—3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare,

excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea tuicei și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Hertegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez **Sava T Kojdic**, mare proprietar în Breška, Bosnia. (K 849)

MAȘINI

pentru industria cimentului.

Fabrică pentru țevi de ciment, presa pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlémez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPEST VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.
TELEFON: 91—18.

Ha 140—120

Ilie Bura

lăcătuș artistic și pentru zidiri.

BISERICA-ALBĂ str. Orșova nr. 4 (casa proprie).

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: strângerea cu fier a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădituri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual. (Bu 110—60)

Telefon: 33.

Fond. în anul 1899.

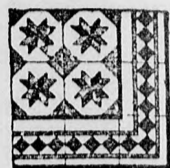
Barabás Gergely

sculptor

și întreprinzător de lucrări de beton. **MURĂȘ-OȘORHEIU (MAROS-VÁSÁRHELY)**
Strada Régibarom numărul 34.

Execută: ornamente de ghips, de ciment de teracotă în culori, de maiolică și piatră artificială, pentru clădiri; pereți, despărțitori, și tavane de table de ghips și după sistemul rabitz; învălitoare moderne de ciment-beton, tablete de granit și mozaic pentru terase.

Padimente excelente artistice colorate. Dolomito învălitoare admirabile de fayence Trepte, aietri mormântale, garduri și alte lucrări de beton și pietri artificiale.

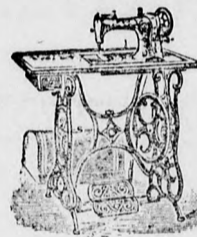

Magazin permanent de tablete Rabitz de ghips pentru pereți, și tablete de ciment și mozaic. (Ba 826—20)

Atelier mecanic și electrotehnic Beregszászy Antal Z.

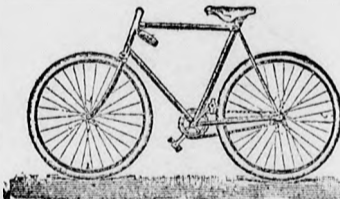
Vârșet-Versecz str. Deak Ferenc nr. 10.

vis-à-vis de biserica românească

Execută totfelul de lucrări în bransa aceasta și anume mașini de cusut, biciclete, gramafoane, aparate pentru cinematografe, aparate fotografice, instrumente speciale și brevate, precum și introducerea curentului electric și rețea telefonică. — cu prețuri ieftine.

Serviciu prompt și conștiințios.

Be 375—30

D. CEPENARIU

croitor pentru domni

Bistrița str. Lemnelor 41.

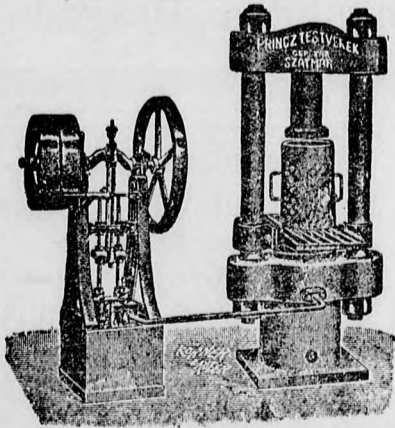
Magazin permanent de specialitate de materii veritabile engleze, cari satisfac și gusturile celor mai moderne.

Haine și pardesii

pentru domni după eșoul cel :: mai nou. ::

(Ce 193—30)

PRINCZ TESTVÉREK

Atelier de mașini și pentru clădit mori în **Szatmár.**

Pregătește petrine și orice mașini pentru stors olei, mănate cu apă, mașini de desghioțat, sfărmat și prese, pe lângă asta cele mai exacte transmisiuni cu tracțiune circumpetală.

Instalăm mori pe tain, ori cu cilindre.

ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAT
A LUI

CI 186-00

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii deosemena aevarele, pieturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă știți cu băgare de seamă să n'ie confundati, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz. — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în preturi.

Cine voește să cumpere
INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere eu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SĂTĂRMAR) Deák-tér.

(În casa lui Keresztes András).

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghete și cioboate după măsură.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special **WEINBERGER JANOS**

Ve 847-156 **magazin de ghete**

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrássy nr. 20

(Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

Un milion altoi de vie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — **VIE** americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se adă de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Bobalna lângă Orăștie a cărui proprietar e

Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și dezvoltăți la perfecție.

Pentru via liberată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fie care viticultor și proprietar de vie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de via trebuincioși la jos semnata administrație fiind asigurată că vor fi serviți conștiincios, solid și prompt.

La cerere se trimite gratis și franco catalogul despre altoi de vie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vie.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de via. Condițiile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna“

(A 539)

Bobalna (u. p. Szászváros).

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - pentru ferestre - -

(Fi 226-69)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15-16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

Magazin de lucruri de mână pen. femei de decoruri lucrate cu mână. — Tipar de lux și atelier de desen.

KELLNER ZOLTAN

Timișoara-Cetate (Temesvár-Belváros), Strada Mercy (Casa Galgona).

Mare asortiment de cele mai moderne perdele, bomfemme, storari, vitraje

Bomfemme — — — — — dela 10 cor. în sus.

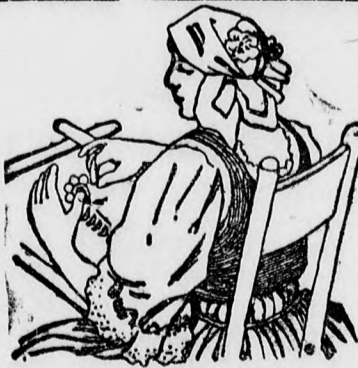
Vitraje — — — — — „ 1 „ „ „

Perdele de pânză — — — — — „ 18 „ „ „

Totfelul de fugare începute, terminate, brodate și desenate, millieuri, perine.

:: velințe acoperitoare pentru planuri, cimbale și scaune cu leagan. ::

:: Mare asortiment de covoare de Smirna și de pierne. ::

(K 145-36)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1912.		1913.	
18 Februarie		9 Februarie	16 Februarie
219 310 079	157 352 079	208 402 124	208 095 833
896 816	61 958 000 } stoc metalic { aur 151 581 033	1 406 350	1 512 856
189 352 492	Argint și diverse monede	156 535 599	154 219 704
13 725 829	Portofoliul român și străin	32 583 557	33 269 972
13 026 230	6 420 600 } Impr. pe ef. publice { 15 135 800	13 273 740	13 273 740
11 999 791	7 305 229 } „ în ct. cert { 18 134 172	11 999 891	11 999 891
17 636 577	Imprumutul Statului (fără dobândă)	17 319 971	17 319 977
4 216 621	Efectele Capitalului social	4 150 28	4 150 281
6 092 600	Efectele fondului de rezervă	6 400 540	6 401 688
796 747	„ „ amort. imobil. mobil. și mașinilor	856 171	866 138
414 347	Imobile	434 121	600 041
115 137 165	Mobilier și mașini de imprimerie	109 174 687	108 846 537
58 237 014	Cheltuieli de Administrație	112 797 717	110 970 830
33 977 038	Efecte și alte valori în păstrare	35 551 129	32 999 126
9 639 125	Efecte în gaj și în păstrare provizorie	9 480 871	9 544 023
2 282 817	Conturi curente	4 840 011	4 370 131
697 341 322	Conturi de valori	725 186 770	718 430 768
12 000 000	Conturi diverse	12 000 000	12 000 000
32 057 360	Capital	34 219 791	34 219 791
4 682 522	Fond de rezervă	4 993 400	4 993 400
445 088 700	Fondul amort. imobil. mobil. și mașini	394 465 791	392 487 470
759 196	Bilete de bancă în circulație	1 132 281	1 331 257
8 144 376	Dobânzi și beneficii diverse	28 397 071	25 535 041
173 374 179	Conturi curente și recipise la vedere	221 972 400	219 817 367
21 234 989	Efecte și alte valori de restituit	28 005 245	28 046 443
697 341 2	Conturi diverse	7 518 676	7 184 076

Taxa: Secont 6%, Dobânda 6 %.

Expediez cu garanță

ultoi de viță de viie

din renumitul soi *Delavare, negru, multiplu*, cari nu mai trebuie stropiți, produce rod în fiecare an, liber de orice fel de boale de struguri; vițe netede și cu rădăcini, din patrie și americane, de 2-3-4 ani.

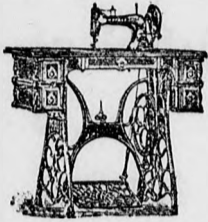
Trandafiri și altele de vânzare la

Páska Demeter,

viicultor diplomat și proprietar de vii,
ORADEA-MARE — (Nagyvárad).

Catalog de prețuri gratis.
Pa 917

Mașini de cusut SINGER

biciclete
gramofoane
plăci

mai ieftine se pot că-
păta la

Habán József

műszerész (mechanic) (Ha 200-60)

Bucapesta, VI. Almásy-tér 14.

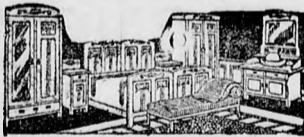
Catalog de prețuri ilustrat se trimite gratis.
Correspondență în limba germană și maghiară.

Reparări execută ieftin.

Ve 855-60

VERES FERENCZ

atelier de măsurit cu putere motorică pentru zidiri și mobile
DEJ — DEÉS) str. Ludovic Kossuth, nr. 63.

Magazin de mobile pentru prân-
zitoare, dormitoare și saloane.
teoane oglinzi, covoraș și . . .

Execută tofelul de lucrări pentru zidiri, mobile și orice
lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai moderate,
din material excelent și uscat.

O nouă întreprindere. O nouă întreprindere.

Aduc la cunoștința on. public, că la stabilimentul dlui
Maxim I. Vulcu, str. Fábrián László nr. 5b., am deschis

o prăvălie pentru vânzare de lemne pentru foc

cu mașini, firez și mașină de crepat, cu putere
electrică, unde se capătă în permanență lemne crepate
pentru foc, calitate excelentă. Oferim lemne de fag,
cer, ulm, crepate și ro unde, atât cu stânginul, cât
și crepate, transportate acasă și clădite în pivniță. Serviciu
prompt și conștințios; Rugând spriginul al on. public,

suntem cu distinsă stimă:

Folkmann și Lassner.

(Fo 850-11)

„Vulkán“ fântâni cu lanț

recunoscute ca cele mai ex-
celente dintre toate fabricațiile
de acest fel de până acum.

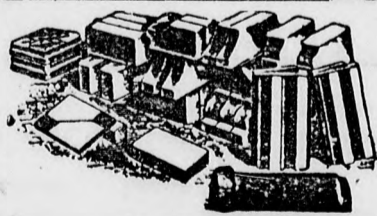
De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ

atelier industrial de lăcătușerie

Oradea-mare (Nagyvárad), strada Academiei n-rul 1.

:: Catalog de prețuri franco. ::

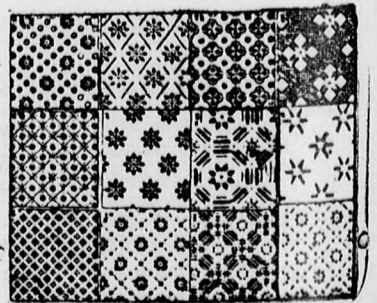
(Bo 423-)

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și in-
treprindere de zidire

Alba-Iulia (Gyulafehérvár.

Execută: padinentari de
terazzo, — granit, — mo-
zale, — beton, — cheramit
și — mozaic: precum și
canale de beton și funda-
mente pentru mașini,
lucrări de ciment și beton,
iesle, fântâni artesiane și
basenuri, poduri etc. cu prețuri
moderate; serviciu prompt.

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fier) ^{a lui} SÁNDOR.

care curățește stomacul și intestinale de toate materiile nefolositoare care sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârciuri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fl., 6 sticle deodată 250 fl., 12 sticle 5 coroane. Efectul purgativei de fier „LAXA” va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul” balsam de stomac ^{a lui} SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburii de stomac și intestinale precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 120 fleri. Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN

farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

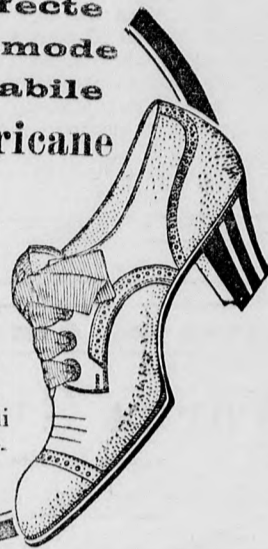
(Sa 572—)

THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghete, pălării și articlii de modă pentru bărbați alți

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. TELEFON 442.

CEREȚI PROSPECT! (Bu 238—)

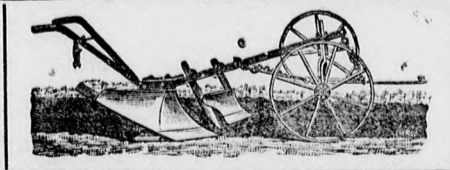
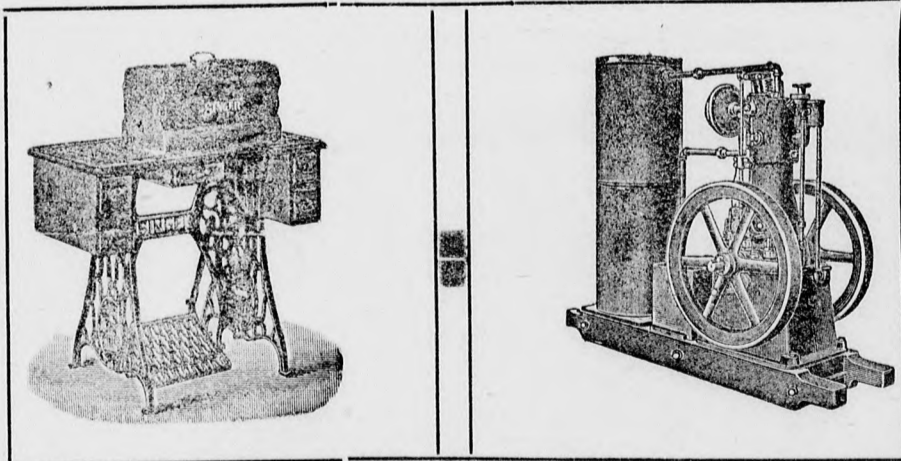
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fabián László n-rul 5—6. Telefon nr. 208

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerată, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

GHEORGHE CIOROGARIU

MAESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

(Ci 217-120)

Iși recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu :: prețuri moderate. :::

(Da 141-104)

Cele mai bune
oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericealeatât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezășie de 10 ani** și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria**Brauswetter János**

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare în ziarul „Românul” (adecă scriu că a citit anunțul în „Românul”). Corespundențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

In atențiunea publicului din localitate și provincie.

Varga György

maestru de cuptoare

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid nr. 19.

In marele său magazin se pregătește cele mai frumoase —

cuptoare de olane samotte

cu prețuri moderate, atât pentru localitate cât și pentru provincie.

Reparările se execută cu prețuri moderate.

Va 829-52

FOLOSEȘTE DOAMNĂ

„CREMA MARGIT” a lui FÖLDES

CA FAȚA SĂ-ȚI FIE CURATĂ, TINĂRĂ ȘI PLĂCUTĂ

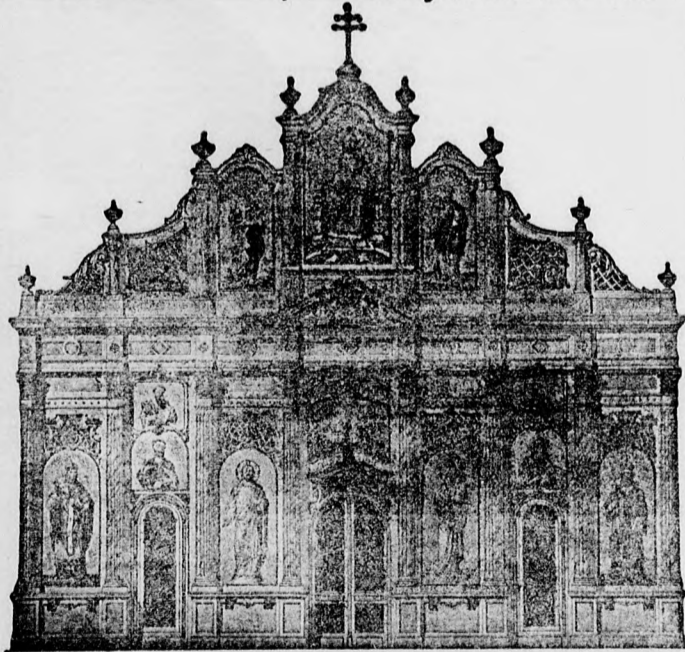
„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neântrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își va orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit” e nesticăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 120 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen în Arad.

SCHMIDT JÁNOSinstitut pentru ridicarea altarelor în
BUDAPESTA, Köbányai-ut nr. 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc. În orice stil, conform preferințelor și tenzilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi, Planuri și cataloage trimit gratuit precum și primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

Prețuri moderate Condiții favorabile de plată.

A apărut catalogul cel mai nou.

SI 160-60

Pentru apropiatul

sezon de toamnă și iarnă

ofer onor. public

**HAINÉ pentru
bărbați și copii**

Mare depozit de haine gata pentru bărbați și copii, paltoane de toamnă și iarnă, micado, pantaloni și veste moderne. Mare magazin de lucrări gata :: și stofe străine. ::

Cu deosebită stimă :

A. ZACH, Sibiu

HERMANNSTADT, strada Heltauer nr. 57.

Liferantul curții reg. române.

(Za 462)

Anul

ABONAMENT
Pe un an
Pe jumătate
Pe 3 luni
Pe o lună

Pentru R
străin
Pe un an.
Tel
pentru oraș
Nr.

Vlă

Capii s
în urma fa
ajunge țin
mai multe
că în mod
cesare.

Aceasta
jumești. În
dese, din p
ceastă orig
deveniți po
ridicați str
razimă tot
tigat'o în
derea popo

Așa ve
marea Rus
a familiei
atotputern
numai pro
sutele de r
nul, — înt
hail Teodo
ani de Zen
sentanții t
burghezi ș
mari până
ne cronica
credea că
sesc.

Sunt a
dinastii în
simburul is
societate c
cătorului a
nesc de ob
și înaintea
bune: mint
față de soc
cea mai fe
sunt nădej
adevărat,

Până c
multe cazur
sindu-le se
tea a scau
tea și încr
ceasta cad
ritor de ră
cietatea, în
conducător

Noi Ro
teni, avem
— ca nea
vem condu
de cinstre ș
dejdea că
nădejdea c
să găseasc
grea care
dejdea că